

YMPÄRISTÖ- JA ILMASTO-OHJELMA 2022-2028

Elämän kestävä Äänekoski

1. Johdanto

Kaupungin ympäristö- ja ilmasto-ohjelma on Äänekosken kaupungin ensimmäinen koko organisaation kattava ympäristöohjelma. Ohjelma on laadittu Vihreä Uusiutuva Äänekoski hankkeessa, joka on Euroopan aluekehitysrahaston ja Keski-Suomen liiton rahoittama. Ympäristö- ja ilmasto-ohjelmassa luodaan yhtenäinen perusta kaupungin ilmastojohtamiselle ja luonnon monimuotoisuuden suojelulle sekä näiden ohjaus- ja kehittämistoimenpiteille. Ympäristö- ja ilmasto-ohjelman tarkoituksena on vastata systemaattisen ympäristö- ja ilmastotyön tarpeeseen Äänekoskella sekä määrittää kaupungin roolia kestävästä kehittäjänä ja toimijana. Ympäristö- ja ilmasto-ohjelma sisältää Äänekosken ympäristö- ja ilmastopoliittiset tavoitteet vuoteen 2028 sekä toimenpidekokonaisuudet. Ohjelma päivitetään valtuustokausittain.

Ympäristö- ja ilmastotyöllä on suuri vaikutus Äänekosken hyvinvointiin ja elinkeinoelämän kehittämiseen. Hiilineutraalius, luonnon monimuotoisuus, kiertotalous ja hyvinvointi ovat keskeisiä teemoja kuntien tulevaisuudessa. Kulutustottumuksien muutos on ilmastomuutoksen hillitsemisen ja luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämisen tärkein aihe. Kunnilla on merkittävä mahdollisuus vaikuttaa ilmastomuutoksen hillitsemiseen ja -muutokseen sopeutumiseen omien toimintatapojen, kuluttamisen, palvelujen järjestämisen, ohjauksen ja esimerkin kautta.

Äänekoski liittyi valtuuston päätöksellä Hiilineutraalit kunnat (Hinku) verkostoon syksyllä 2019. Hinku-verkoston jäsenet sitoutuvat vähentämään kasvihuonekaasupäästöjään 80 % vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasosta. Suomen kansallinen tavoite pyrkii hiilineutraalisuuteen nopeamilla aikataululla, kuin EU:n tavoite. Äänekosken ja Hinku-verkoston yhtenevä tavoite kulkee käsi-kädessä Suomen kansallisen tavoitteen kanssa. Pyrkimyksenä on hiilineutraalisuus, jota tavoitellaan ensisijaisesti päästöjä vähentävillä toimenpiteillä. Tavoitteessa on myös huomioitu päästöhyvitysten mahdollisuus niille päästöille, jotka laskennallisesti jäävät jäljelle kaikista tehdyistä toimenpiteistä huolimatta. Laskennallista päästöhyvityksistä on mahdollista saada erilaisista uusituvan energian käytön mahdollistavista toimista.

2. Yhteys kaupunkistrategiaan, kansallisiin- ja EU-ohjelmiin

Kaupungin ympäristö- ja ilmasto-ohjelma edistää Äänekosken kaupungin kaupunkistrategian 2022-2028 (Kaupunginvaltuusto 14.03.2022 § 3) mukaisia kaupungin kehittämisen päämääriä. Ohjelma toteuttaa kaupunkistrategian päätavoitteita:

- **Kestävä ympäristö** ja sen painopisteitä: Pienennämme aktiivisesti oman toimintamme aiheuttamaa kuormitusta ympäristölle. Suosimme kestävästä rakentamisesta ja ekologisista materiaaleista. Mahdollistamme tehokkaan kierrättämisen ja edistämme materiaalien uudelleenkäyttöä.
- **Hyvä elämä** ja sen painopisteitä: Kehitämme terveellistä, turvallista ja viihtyisää elinympäristöä elävää keskustaa ja aktiivisia kyliä.

Ohjelmassa huomioidaan Äänekosken kyläalueiden tasa-arvo ja erityispiirteet sekä asukkaat ja yritykset. Osallisuuden edistäminen, reiluus ja kaupungin toimien läpinäkyvyys ovat ilmasto- ja ympäristötyön onnistumisessa olennaisia.

Kunnat ovat lailla velvoitettuja suojelemaan ja edistämään ympäristön suojelua. Laki kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta 64/1986 §:ssä todetaan kunnan tehtävistä:

”Kunnan tulee alueellaan valvoa ja edistää ympäristönsuojelua siten, että luontoa ja muuta ympäristöä suojelemalla, hoitamalla ja kehittämällä turvataan kunnan asukkaille terveellinen, viihtyisä ja virikkeitä antava sekä luonnontaloudellisesti kestävä elinympäristö.”

Euroopan Unionin jäsenenä, Suomen toimia ohjaa ilmastonmuutoksen hillitsemisessä ja siihen sopeutumisessa EU:n ilmastopolitiikka, joka pohjaa YK:n ilmastopöytäkirjaan ja Pariisin ilmastopöytäkirjaan ja Pariisin ilmastopöytäkirjaan.

3. Nykytila ja toimintaympäristö

Ympäristö- ja ilmasto-ohjelma toimii kaupunkikonsernia koskevana ohjeistuksena tavoitteineen, mittareineen ja toimintasuunnitelmineen. Ohjelma koskee kaupunkiorganisaatiota ja kaupungin määräysvallassa olevia yhteisöjä ja säätöitä.

Ympäristö- ja ilmasto-ohjelma 2022-2028 on ensimmäinen Äänekoskella tehty kattava ohjeistus, joka tuo ympäristö- ja ilmastonäkökulmat strategiselle tasolle. Uusien toimintamallien tarkoitus on jatkossa olla osa kaikkea kaupungin toimintaa, kuten päätöksentekoa, hankintoja, maankäyttöä ja rakentamista, energiankulutusta ja -tuotantoa sekä liikkumista ja palvelujen kehittämistä. Muita sidosryhmiä, kunnan asukkaita ja alueen yrityksiä ohjelma koskettaa välillisesti. Kaupunki viestii ohjelmasta aktiivisesti ja ohjaa toiminnallaan alueen asukkaita, yhteisöjä ja yrityksiä.

Hinku-verkoston (2020) mukaan kuntien oma toiminta aiheuttaa 10 % asukkaiden elämäntavat 45 % ja PK -yritysten toiminta 45 % kunnan kokonaispäästöistä. Kunnalla on mahdollista vaikuttaa alueensa asukkaiden ja yritysten toimintaan palvelujen järjestämisen ja hankintojen kautta sekä kannustamalla ja näyttämällä esimerkkiä. Ympäristöohjelman sisällössä ei käsitellä päästökaupan alaisuuteen kuuluvaa teollisuutta. Päästökaupan alaisella teollisuudella on käytössä omat ympäristöjärjestelmät ja ne kuuluvat valtion ja EU:n ohjauksen piiriin. Päästökaupan alaisen teollisuuden päästöt vuonna 2020 olivat Äänekoskella 130,2 CO₂e:a, joka on 55 % Äänekosken alueen kaikista päästöistä. Päästökaupan alaisen teollisuuden päästöt per asukas olivat 8,9 CO₂e:a.

Kasvihuonekaasupäästöt

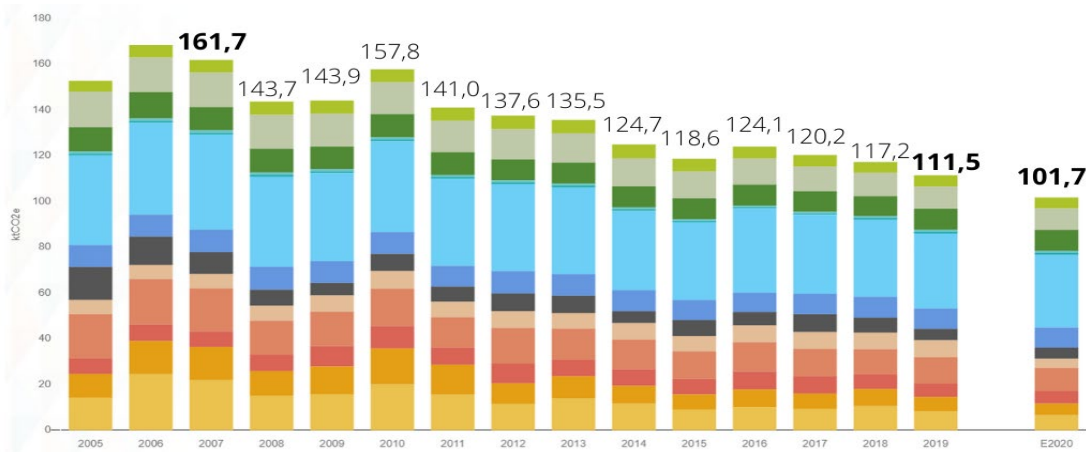
Kasvihuonekaasupäästöjä on seurattu Äänekoskella vuodesta 2013 CO₂ -raportin avulla. Vuodesta 2019 asti käytössä on ollut myös Hinku -verkoston kasvihuonekaasupäästömittarit. Näitä mittareita hyödynnetään tässä ohjelmassa ja lähtötilanteen arviointi perustuu Suomen ympäristökeskukselta saatuihin tietoihin, joka laskee kuntien kasvihuonekaasupäästöt Alas-mallilla.

Tavoitteena on vähentää päästöjä vuoden 2007 päästöihin verrattuna. Alla olevassa pylväsdiagrammissa (kaavio 1) on kuvattu päästöjen kehitys vuosina 2005 - 2019 ja 2020 ennakkotieto. Verrokivuoden 2007 päästöt olivat 161,7 ktCO₂ ekvivalenttia (e). Vuonna 2019 määrä oli 111,5 ktCO₂e:a. Päästöt ovat vähentyneet 31 % vuosien 2007 - 2019 välisenä aikana. Vuoden 2020 ennakkotiedon mukaan Äänekosken kokonaispäästöt olivat 101,7 ktCO₂e:a. Päästöt ovat vähentyneet vajaat 9 % edellisestä vuodesta (2019). Tahti päästövähennyksissä on vuosittain hieman parantunut.

Hinku-laskenta ulotetaan koko kunnan alueelle. Laskentaan sisältyy siis myös asukkaiden ja alueen PK -yritysten tuottamat päästöt. Tämän vuoksi tarkastellaan myös alueen päästöjä per asukas. Vuonna 2007 päästöt per asukas olivat 8 ktCO₂e:a ja 2019 ne olivat 5.9 ktCO₂e:a. Asukasta kohden päästöt olivat siis vähentyneet 25 % ajanjaksolla 2007-2019.

Kaavio 1 Pylväsdiaagrammissa on esitetty Äänekosken päästökehitys vuosina 2005-2020 (ennakkotieto) kilotonnia (SYKE, 2022).

Kuusi suurinta päästölähdettä Äänekoskella vuonna 2019 suuruusjärjestyksessä ovat tieliikenne, öljylämmitys, kulutussähkö, jätteiden käsittely sekä maatalous (taulukko 1). Vuonna 2019 ne tuottivat yhteensä 80,4 ktCO₂e:a, eli yli 70 % kaupungin kasvihuonekaasupäästöistä. Näistä tieliikenne tuottaa huomattavasti suurimman osuuden päästöistä: 32,7 ktCO₂e:a (n. 29 %). Liikenteen suunnittelulla ja energian säästämisen toimilla onkin merkittävä osuus tämän ympäristö- ja ilmasto-ohjelman tavoitteissa ja toimenpiteissä.

Taulukko 1 Kuusi suurinta päästölähdettä Äänekoskella 2018 ja 2019 (SYKE, 2021).

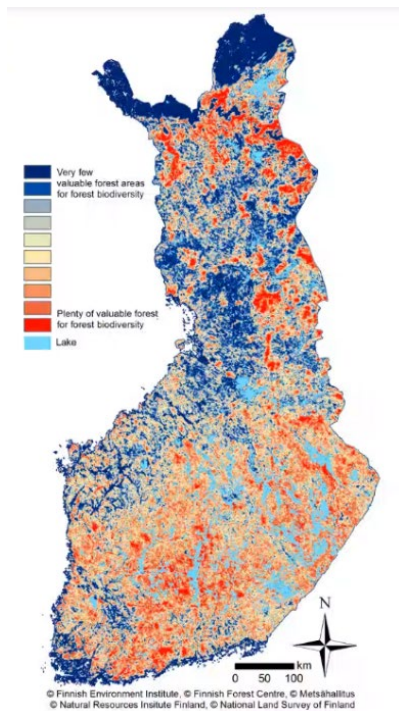
Päästösektori	2018 / ktCO ₂	2019 / ktCO ₂
tieliikenne	33.7	32.7
öljylämmitys	10.9	11.5
kulutussähkö	10.4	8.4
jätteiden käsittely	10.2	9.7
työkoneet	9.1	8.9
maatalous	8.7	9.2
yhteensä	83	80.4

Kaavoitus, maankäyttö ja rakentaminen

Kaavoitus ja maankäyttösektori ovat olennaisessa osassa kunnan ilmastotyössä ja kiertotalouden ratkaisujen toteuttajana ja mahdollistajana. Kasvihuonekaasupäästöjen vähennyksien suhteen maankäyttösektorilla tärkeimpiä alueita ovat metsien päästöjen hallinta ja metsäkadon estäminen. Talousmetsät ovat usein pirstaloituneet pieniksi metsäpalstoiksi, mikä pienentää lajien elinpiiriä ja hankaloittaa niiden sopeutumista ja kulkeutumista uusille alueille ilmastonmuutoksen muuttaessa niiden elinympäristöjä. Kaupungin metsäsuunnitelmassa huomioidaan lain mukaisesti erityisen tärkeät elinympäristöt. Tavoitteena on kestävä puuntuotanto, monimuotoisuus ja tasaiset hakkuutulot. Äänekosken alueella on monimuotoisuuden kannalta arvokkaita metsäalueita. Alla olevassa karttakuvassa (kuva 1) on esitetty metsien monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet Suomessa.

Kuva 1 Karttakuvassa on esitetty metsien monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet Suomessa (SYKE 2019).

Kaavoituksella ja maankäytöllä voidaan edistää myös päästötöntä liikkumista, ekologista asumista ja rakentamista. Hyvällä kaavoituksella ja kaupunkisuunnittelulla voidaan edistää luonto- viheralueiden saavutettavuutta ilman autoa. Äänekosken väestö on jakautunut laajalle alueelle ja palvelujen kehittäminen ilmastoystävällisesti ja reilusti on haaste kaavoituksessa ja palvelujen suunnittelussa.

Liikkuminen

Äänekosken ohi ja lävitse virtaa nelostien autoliikenne. Hinkulaskenta ei sisällä kuorma-, paketti- tai linja-autojen läpiajoliikennettä. Laskennassa on mukana kuntaan rekisteröityjen ajoneuvojen vuosisuorite. Äänekosken alue on laaja ja järvien halkoma. Palvelut ovat suureksi osaksi keskittyneet kaupungin keskustaan ja sen tuntumaan. Tämä aiheuttaa haasteita liikkumiselle ja yksityisautoilu on tämän vuoksi suuri päästölähde. Vuonna 2020 julkisen liikenteen suosioon on pyritty vaikuttamaan Vihreä Uusiutuva Äänekoski hankkeessa mm. keräämällä julkisen liikenteen aikataulut ja reitit asukkaiden helposti löydettäväksi. Myös julkisen liikenteen markkinointiin on panostettu. Kävelyn ja pyöräilyn edistämiseksi on valmisteltu kampanjasuunnitelma vuonna 2021. Pyöräilyreitien parantamiseen ja liityntäpysäkkien kehittämiseen tulee kiinnittää huomiota pyörällä liikkumisen kannustamiseksi.

Maatalous ja työkoneet

Maataloudesta johtuvat kasvihuonekaasupäästöt olivat Äänekoskella kokonaispäästöistä viidenneksi suurimmat vuonna 2019 (9,2 ktCO₂e:a). Maatalouden päästöihin voidaan vaikuttaa viljelytekniikoilla, jotka vähentävät maatalousmaan hiilipäästöjä. Maaseudun biokaasuntuotanto on yksi tehokas tapa vähentää maatalouden päästöjä se myös parantaa energiaomavaraisuutta. Työkoneiden päästöt olivat 8,9 ktCO₂e:a vuonna 2019. Työkoneiden sähköistyminen ja biokaasun käyttäminen raskaan kaluston polttoaineena mahdollistaa työkoneiden päästöjen pienentämisen.

Energiantuotanto ja -kulutus

Äänekoski on ollut mukana Kuntien energiatehokkuus-sopimuksessa (KETS) vuodesta 2013 saakka. Nykyinen sopimus on solmittu Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) kanssa vuonna 2017 energiatehokkuussopimuksen kaudelle 2017-2025.

Äänekosken kaupunkirakenne- ja ympäristötoimi on laatinut toimintasuunnitelman sopimuksen toteuttamiseksi. Alla olevassa taulukossa 2 on esitetty sähkönkulutus ja sen muutokset vuosina 2019-2021. Luvut sisältävät katuvalaistuksen ja rakennusten sähkönkulutuksen. Sähkönkulutuksen vähennys vuosien 2016 - 2021 välillä oli -1,5 %, 202 MWh.

Taulukko 2 Äänekosken kaupungin energiankulutus vuosina 2019-2021.

Vuosi	MWh
2019	14 068
2020	13 126
2021	13 276
Muutokset vuosi	Muutos%
2019-2020	5,6
2020-2021	1,1

KETS -tarkastelussa kaupungin kokonaisenergian kulutus on vähentynyt n. 6 % vuodesta 2016 (tavoite 2025: 7,5 %). Suurimmat säästöt on saavutettu lämmityksessä. Tiedot saadaan Enerkey -palvelusta. Äänekoskella uusiin kiinteistöihin on asennettu ilmalämpöpumppuja ja pellettikattiloita.

Äänekosken Energia Oy:n kaukolämmön tuotannon päästöt olivat 5,9 ktCO₂e:a ja noin 5,3 % kokonaispäästöistä vuonna 2019. Per asukas päästöt olivat 0,0339 ktCO₂e:a / asukas.

Äänekoskelle on tehty Uusiutuvan energian katselmus vuonna 2019. Katselmuksen mukaan keskeisimmät uusiutuvan energian lisäämismahdollisuudet ovat lämpöpumpuissa, kierrätyspoltoaineissa ja tuulivoimassa. Kaupungin maankäytön tavoitteena on edistää uusiutuvaa päästötöntä energian tuotantoa.

Sähköntuotanto

Äänekosken Energian yhteistyökumppanit tuottavat sähköenergiaa tällä hetkellä suurimmaksi osaksi vesivoimalla, jota tuotetaan ympäri Suomea (taulukko 3). Vesivoima on Suomessa yleistä ja sitä puoltavat ilmastotavoitteet, sillä se on uusiutuvaa energiaa eikä siitä synny suoraan hiilidioksidipäästöjä. Vesivoima on myös suhteellisen edullista ja sähköntuotanto on säädeltävissä. Luonnon monimuotoisuuden kannalta vesivoima ei ole ongelmallista ja sen vaikutukset luontoon ja varsinkin uhanalaisiin vaelluskaloihin sekä jokien ja koskien biodiversiteettiin ovat suuret. Sähkön tuotannossa ydinvoiman osuuden odotetaan kasvavan. Ydinvoima on hiilineutraalia energiaa ja tällä hetkellä se on merkittävin yksittäinen sähköntuotantomuoto Suomessa. Ydinvoiman ympäristövaikutuksia tarkastellessa on huomioitava koko tuotannon elinkaari: rakentaminen, tuotantoprosessi, ylläpito ja käytöstä poisto sekä polttoainekierto louhinnasta ydinjätteen loppusijoitukseen. Ydinvoiman etiikasta liittyen riskeihin ihmisille, ympäristölle, ja omavaraisuusasteeseen käydään paljon julkista keskustelua.

Taulukko 3 Sähköntuotannon lähteet Äänekoskella 2020 (Äänekosken energia 2022).

sähkönhankinta	vuosi 2020
	yhteensä %
Vesivoima	71,6
Puupohjaiset	7,2

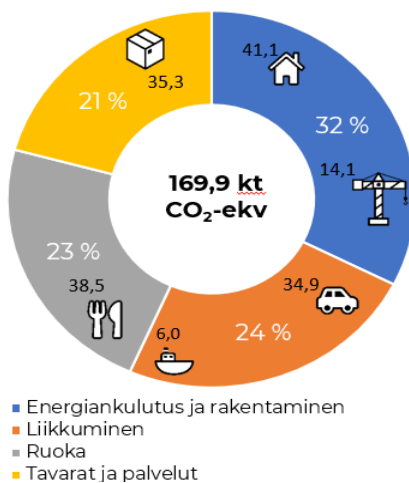
Tuulivoima + muu uusiutuva	7,6
Ydinvoima	9,5
Muut	3,9
Yhteensä	100

Kulutusperäiset päästöt

Merkittävä osa kasvihuonepäästöistä arvioidaan aiheutuvan kulutuksesta. Asukkaiden päästöjakauman tiedot on saatu osallistumalla Kulma-hankkeeseen vuonna 2021. Alla olevassa kaaviossa 2 on esitetty päästöjen jakautuminen sektoreihin prosenttilukuina sekä sektoreiden sisällä suurimmat päästöjen aiheuttajat kilotonneina hiilidioksidiekvivalenttia (ktCO₂e).

Kulma-laskennassa mukana olevat sektorit ovat energian kulutus ja rakentaminen, liikkuminen, ruoka ja tavarat sekä palvelut (kaavio 2). Äänekosken alueen kulutusperäiset päästöt olivat 169,9 ktCO₂e:a vuonna 2020. Suurin yksittäinen päästölähde on energiankulutus (41,1 ktCO₂e) ja sen sisällä kiinteistöjen öljylämmitys. Ruoankulutus aiheuttaa toiseksi suurimmat päästöt alueella (38,5 ktCO₂e). Kolmanneksi suurin päästölähde on tavaroiden ja palveluiden kuluttaminen (35,3 ktCO₂e). Lähelle tätä arvoa tulee myös henkilöautoliikenne. Rakentamisen päästöt olivat 14,1 ktCO₂e:a ja laiva- ja lentoliikenteen päästöt 6 ktCO₂e:a.

Kaavio 2 Kulutusperäisten päästöjen jakauma sektoreittain ja kilotonneittain. Yhteensä Äänekosken kulutusperäiset päästöt olivat 169,9 ktCO₂e vuonna 2020 (Sitowise, 2022).

Kiinteistöjen lämmitys

Kiinteistöjen öljylämmityksestä aiheutuvat päästöt ovat Hinku-laskennan mukaan 10.9 ktCO₂e. Kulutusperäisessä laskennassa energian kulutuksen päästöt sisältävät öljy-, maakaasu- ja puulämmittämisen (yhteensä 25 ktCO₂e), kaukolämmön ja sähkönkulutuksen päästöt (yhteensä 41,1 ktCO₂e).

Rakennusrekisterin mukaan Äänekosken alueella on yli 1000 öljylämmitteistä kiinteistöä. Kaupungin vaikuttamiskeino asukkaiden lämmitysmuodon valitsemiseen ja energiaremonttihalukkuuteen on informaation jakaminen. Päästövähennyspotentiaali öljylämmityksen vaihtamisessa uusiutuviin energialähteisiin on suuri. Vaihtoehtoja öljylämmitykselle on useita. Ilmaston kannalta parhaimmat vaihtoehdot ovat maalämpö- ja ilmalämpöpumput. Äänekosken kaupungin omassa omistuksessa ei ole öljylämmitteisiä rakennuksia.

Jätteet ja kuluttaminen

Kansallisella tasolla suomalaisten jätemäärät ovat kasvaneet. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2018 suomalaisten jätteen määrän kasvu oli 8 % edellisestä vuodesta. Suomalaisten keskimääräinen yhdyskuntajätteen määrä per asukas oli noin 550 kg / asukas vuonna 2018. Vuonna 2020 yhdyskuntajätteen määrä oli yhä kasvanut yli 5 % ja oli asukasta kohden 596 kg. Jätteen määrän lisääntyminen kansallisella tasolla kertoo kuluttamisen kasvamisesta.

Äänekosken jätehuoltoyhtiö on Sammakkokangas Oy ja Äänekosken kaupunki on yksi yhtiön 12 kuntaomistajasta. Sammakkokankaalla on Äänekosken alueella tällä hetkellä 14 yleistä aluekeräyspistettä, joihin voi viedä pakkausjätettä eli lasia, metallia, kartonkipakkauksia ja paperia. Äänekoskella on kaksi muovipakkausten keräyspistettä. Lisäksi Äänekoskella on kahdeksan Rinki Oy:n ekopistettä pakkausjätteille.

Äänekosken jätemääriä seuraa kaupungin jätehuoltoyhtiö Sammakkokangas Oy. Jätteiden määrät ovat pysyneet seurantavuosina suhteellisen tasaisena. Sammakkokangas tekee yhteistyötä jätteen käsittelyssä Riikinvoima Oy:n kanssa ja se hyödynnetään lämmöntuotannossa.

Viestintä ja asukkaiden osallistaminen

Kunnalla on tärkeä tehtävä ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuteen liittyvässä tiedonvälityksessä sekä asukkaiden että sidosryhmien ohjauksessa. Kaupungilla ei ole teemaan liittyen ollut aiemmin suunnitelmaa. Vihreä Uusiutuva Äänekoski-hankkeessa asukkaita on pyritty osallistamaan eri tavoilla ja tietoa kaupungin ilmastotoimista on tuotu esille. Tässä ohjelmassa tärkeänä läpileikkaavana teemana on mahdollistaa asukkaiden kestävämpi arki ja osallistuminen ympäristön ja ilmastotoimiin yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Ohjelmalla pyritään myös avoimeen ja positiiviseen viestintään.

4. Tavoitetila

Tässä ohjelmassa on kolme kärkitavoitetta. Tavoitteet koskevat koko kaupunkiorganisaatiota sidosryhmineen. Ympäristö- ja ilmasto-ohjelmaan 2022-2028 kirjatut tavoitteet ja toimet tähtäävät siihen, että Äänekosken kaupunki saavuttaisi hiilineutraaliuden vuoteen 2030 mennessä. Ohjelmalla pyritään myös luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen ja edistämiseen kestävän ympäristön ja yhteisön saavuttamiseksi.

1. Kärkitavoite: hiilineutraalius ja yhteinen ympäristövastuu

Vuoden 2030 päästötavoite on 32,46 ktCO₂e:a. Kokonaispäästöjen on siis vähennyttävä vielä noin 43 % (69,24 ktCO₂e) vuoden 2007 tasosta. Hiilineutraaliustavoitteeseen pääsemiseksi tulee, kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisen ohella, lisätä hiilensidontaa ja edistää toimia, joilla voidaan laskennallisesti hyvittää syntyviä päästöjä.

Toimenpidekokonaisuudet kaupunkirakenne- ja ympäristötoimi

- Kannustetaan asukkaita ja yrityksiä luopumaan öljylämmityksestä
- Käytetään uusiutuvia energian lähteitä
- Parannetaan energiatehokkuutta
- Kaupungin julkisia tiloja kehitetään kaupunkilaisten paremmin saavutettaviksi ja kaupunkitahtumien käyttöön
- Rakennetaan kestävästi
- Edistetään kasvisruokailua ja vähennetään ruokahävikkiä hankinnoilla sekä tietoisuuden parantamisella
- Parannetaan pyöräilytielätkostoa ja edistetään kevyen liikenteen houkuttelevuutta
- Käytetään luontopohjaisten ratkaisuja infrastruktuurissa

Toimenpidekokonaisuudet keskushallinto

- Poikkihallinnollisten yhteistyörakenteiden luominen
- Ekologinen kestävyys otetaan osaksi päätöksentekoa ja toimintatapoja kaupunkikonsernissa
- Puolitetaan tieliikenteen kokonaispäästöt vuoden 2005 tasosta
- Ohjataan asukkaita vähentämään kokonaiskulutusta
- Hankintoja ohjataan vähähiiliseksi ja resurssiviisaaksi
- Parannetaan ympäristötietoisuuden saavutettavuutta ja lisätään tietoisuutta
- Edistetään puurakentamista kaavoituksella
- Edistetään uusiutuvien energian tuotannon muotoja kaavoituksella
- Vahvistetaan PK -yritysten kestäväen kehityksen ja kiertotalouden mahdollisuuksia

Toimenpidekokonaisuudet kulttuuri- ja liikuntapalvelut

- Kanavoidaan asukkaiden kulutusta ja toimintaa kestävämmäksi kulttuuri ja liikuntapalveluilla

Toimenpidekokonaisuudet opetus- ja kasvatustoimiala

- Käydään opetussuunnitelmat läpi ja päivitetään ympäristö- ja ilmastokasvatuksen osalta
- Integroidaan Nolla Hukka (Zero Waste) -toiminta kouluihin

2. Kärkitavoite: monimuotoinen terveellinen luonto

Tärkein monimuotoisuuden ehtymiseen johtava syy on maan- ja merenkäyttö sekä sen muutokset. Monimuotoinen luonto sen sijaan voi toimia puskurina ja auttaa loiventamaan ilmastonmuutoksesta johtuvia ilmiöitä. Äänekoskella huomio kiinnittyy erityisesti metsiin ja järviin, mutta myös muihin paikallisesti tärkeiksi määritettyihin elinympäristöihin sekä luonnon monimuotoisuuden lisäämiseen kaupunkialueella ja näiden alueiden saavutettavuuteen. Lihan- ja erityisesti naudanlihantuotanto aiheuttaa ruoantuotannon päästöistä merkittävän osan. Tukemalla lähiruoan tuotantoa voidaan edistää maatalousyrittäjien ekologisia viljelymenetelmiä ja lisätä alueen omavaraisuutta ja edistää kestävää ruokailua.

Toimenpidekokonaisuudet kaupunkirakenne- ja ympäristötoimi

- Pidetään huolta vesistöistä
- Tuetaan kestävää ruokailua

Toimenpidekokonaisuudet keskushallinto

- Kaavoituksella varmistetaan ekologisen pirstaloitumisen estäminen
- Kaupungin omistamien luonnonsuojelukohteiden ja hiilinielujen kartoitus ja lisääminen
- Luonnonmukaisen viljelyn ja uusien viljelymenetelmien sekä lähiruoan merkityksen korostaminen ja tukeminen

3. Kärkitavoite: toimiva ja reilu kiertotalous

Kiertotaloutta edistetään Äänekoskella jokaisella sektorilla. Kaupungin omissa toimissa kiinnitetään huomiota erityisesti hankintoihin, energiatehokkuuteen / energian tuottamiseen ja maankäyttöön. Koko alueella toimia ohjataan kokonaiskuluttamisen vähentämiseen sekä jätteen vähentämiseen. Kiertotalous mahdollistaa myös uusia liiketoiminnan muotoja, joka edistää seudun elinvoimaa ja asukkaiden hyvinvointia.

Toimenpidekokonaisuudet kaupunkirakenne- ja ympäristötoimi

- Materiaaleja käytetään mahdollisimman tehokkaasti ja palautetaan kiertoon käytön päätyttyä
- Edistetään lajittelua tiedottamalla ja parantamalla lajittelun mahdollisuuksia
- Edistetään korjausrakentamista ja puurakentamista suunnittelulla
- Edistetään terveellistä ja turvallista uudis- ja korjausrakentamista laadunohjauksella

Toimenpidekokonaisuudet keskushallinto

- Edistetään kaupunkilaisten mahdollisuuksia toimia kiertotalouden mukaisesti ja kiertotalouden liiketoimintaa
- Edistetään biokaasun paikallista tuotantoa ja biokaasun tankkausaseman sijoittamista Äänekoskelle
- Varmistetaan kierrätyksen sujuvuus uusilla asuinalueilla

Mittarit

Ympäristö- ja ilmasto-ohjelmassa mitataan kolmea pääaluetta, jotka ovat:

1. Ympäristökuormitus ja -tila
2. Toimintatavat
3. Vastuullinen kulutus

Alla olevaan taulukkoon 4 on eritelty mittarit, joilla ympäristö ja ilmasto-ohjelman vaikuttavuutta mitataan.

Taulukko 4 Ympäristö- ja ilmasto-ohjelman mittarit.

Vaikuttavuus alue	Mittarit	Tietolähde
Ympäristön kuormitus ja -tila	<ul style="list-style-type: none"> • Kasvihuonekaasupäästöt (koko alueen tasolla) • Hiilinielut (kaupunkiorganisaation tasolla) • Vanhojen metsien määrä (kaupunkiorganisaation tasolla) 	<ul style="list-style-type: none"> • SYKE • Maankäyttö, hiilinielulaskelmat • Maankäyttö, karttatiedot
Toimintatavat	<ul style="list-style-type: none"> • Ympäristön ja ilmaston huomioivat hankinnat (kaupunki organisaation tasolla) • Ympäristötietoisuus organisaatiossa (sertifioidut kaupunkiorganisaation yksiköt) • Puurakentamisen m3: uudisrakennukset ja rakennukset, joiden päärakennusmateriaalina on puu (koko alueen tasolla) • Rakennusten elinkaaren huomioiminen kestäväillä ratkaisuilla (kaupunkiorganisaation tasolla) 	<ul style="list-style-type: none"> • Talous ja tietohallintapalvelut, Claudia tilastot • Elinvoimaysikkö, Thinking Portfolio • Rakennusvalvonta • Kaupunkirakenne
Vastuullinen kulutus	<ul style="list-style-type: none"> • Energian ja veden kulutus (kaupunkiorganisaation tasolla) • Jättemäärät (koko alueen tasolla) • Kierrätysaste (koko alueen tasolla) • Ympäristösertifikaatin saaneet ja / tai kestävän liiketoiminnan koulutuksen käyneet yritykset (koko alueen tasolla) 	<ul style="list-style-type: none"> • Äänekosken energia • Sammakkokangas • Sammakkokangas • Elinvoimaysikkö ympäristökoulutuksen tilastot

5. Ohjelman toteutus ja seuranta

Ohjelman seuranta liitetään tilinpäätös- ja talousarvion aikatauluihin. Toteutusta seurataan mittareilla, joiden tulokset kootaan raportiksi vuosittain.

Kaupungin johtoryhmä vastaa ohjelman seurannasta ja raportoi tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumisesta kaupunginhallitukselle vuosittain.

Ohjelman toteutumisen onnistumiseksi ympäristö- ja ilmasto-ohjelman prosessien on kuljettava läpi kaupungin hallinnon. Kaupungille on perustettu 2021 Hinku-työryhmä, joka koostuu organisaation asiantuntijoista ja sidosryhmien edustajista. Työryhmä kokoontuu noin neljä kertaa vuodessa. Hinku-työryhmä toimii operatiivisena ympäristötyöryhmänä. Hinku-työryhmä myös kokoaa vuosikellon ilmastotoimista, joihin toimialat varautuvat budjetissaan.

Ympäristöohjelman raportoinnista ja tuloksista kerrotaan kaupungin verkkosivuilla ja muilla tiedottamisen tavoilla.

